

31 Mart Vak'ası

Yazan: YUNUS NADI

Döndürülen gizli ve meşum dolablar

İttihat ve Terakkiye taraftar gazetelerin Hasan Fehminin katlini yolda beraber giderken boğrudan yaralanmış olan Şakir beye atfetmelerine karşı katil olarak gösterilen ve katilliğini örtmek için kendi kendini yaraladığı iddia edilen bu mecrûh zatın ikinci bir hekimler heyetince yapılan muayenesi neticesinde ilk doktorların iddiası hilâfına önden değil kendi iddiası veçhile arkadan ve her halde bir metreden uzak bir mesafeden başkası tarafından atılmış bir kurşunla yaralanmış olduğunun ilân edilmesi cinayeti İttihatçıların yaptırmış oldukları hakkında umumî efkârda hâsıl olan kanaate kuvvet ve katiyet veriyordu.

Suikası kim yaptırdı?

Madem ki cemiyet aleyhine lâkırkı söyleyen adamlar iki başı kakakol, iki yanı merkez olan Köprüde öldürüldüğü halde katili tutulamıyordu. Bu demek idi ki katilin tutulmaması matlûptu. Demek İttihat ve Terakki Cemiyeti aleyhine kelleyi koltuğa almak cesareti olmaksızın lâf söylenemeyecekti. A... Bu Abdülhamidin istipdadından beterdi; çünkü Abdülhamid, aleyhtarlarını alenen öldürmüyor, sürgünle, hapis ile eziyor, mahvediyordu. İşte efkârı umumiye bu kıvamda olanca şiddetle gidiyor ve hattâ İttihatçıların da aynı şekil ve vasıtalar ile yok edilmesi lüzumu bilâ ihtiyar şunun bunun ağzından dökülüyordu.

Hasan Fehmi kimdi?

Maktul Hasan Fehminin İttihat ve Terakkiye ne gibi ehemmiyetli bir darbe vurabileceğini bilmiyorum Kendisi ile bir kere görüştüğümüz zaman Kâmil Paşa sadrazam idi. Murad bey tevkif edilmişti. Ben Murad beyin Avrupadan avdetindenberi şiddetli surette aleyhinde olanlardım. Hattâ ilânı hürriyet üzerine menfamdan İstanbula dönerken «Mizan» gazetesinde «Avrupa efkârı umumiyesile mülâkat» başlığı altındaki nifak saçıcı bir makalesinden dolayı husumetim büsbütün artarak kendisine «Hizmet» gazetesinde bir de cevap yazmıştım. Onun için Murad beyin tevkifinin her halde bir haklı sebebe dayandığı kanaatinde idim. Binaenaleyh hakikî sebebinin bilmediğim halde Murad beyin tevkifi haberi bence mütalâa ve muhakeme ye hâcet kalmaksızın kabul edilmiş isabetli muamelelerden idi ki herkesçe de böyle telâkki edilmesini beklemem tabii idi. Niçin tevkif edilmiş diyenleri ben «Selâmeti memleket en büyük kanundur» hükmile ikna ettiğim o sıralarda idi ki «Hukuku umumiye» ye yazı yazan Hasan Fehmi ile tesadüfî bir görüşmemiz oldu. Murad beyin fedakârlık ve hamiyetinden tuttuğu bahiste o kadar ileri lisan kullandı ki hattâ «icabatı hürriyet» e bile pek az yanaşıyor, yanaşmağa lüzum görmüyor. Bana dese idi ki:

— Murad bey ne olursa olsun, bugün ancak kanun ile tevkif olunabilir; bunu belki anlamaya çalıştım; fakat o Muradın, benim hiç bir zaman anlayamayacağım fedakârlığından müfrit bir lisanla bahsediyordu. Kendi kendime bu da bir garip cilvedir, dedim ve geçtim. Bence Hasan Fehmi işte bu!

Bir de intihabat esnasında Şûrayı Ümmet gazetesinde Ali Kemal bey

aleyhine yazılan makaleye karşı, Ali Kemal ile gurbet diyarlarında arkadaşlık etmiş olması sebebiyle onu müdafaa için imzası altında «Serbestî» gazetesi ile neşrettiği bir kaç makale gözüme ilişmiş idi. Umumi mevcudiyetinden nişan verecek başka bir şey olmamak gerektir. Bu kadarlık yazı da bir adamın vücudunu dünyadan kaldırmaya sebep olmamak lâzımdır. Kâinatın meçhulü bir adam. İttihat ve terakkinin neden o kadar şiddetli kin ve hiddetini dâvet etmiş olsun?

Ali Kemal sahnede

Fakat Ertuğrul Şakir beyin (Hasan Fehmi öldürüldüğü sırada yanında bulunup yaralanan gazeteci arkadaşı) mevcut olup olmadığı şüpheli bir ifadesine göre katil:

— Al Mevlân! Diye ateş etmiş. İlk kurşun Mevlânzade Rifat beye benzeyen (benzetilen) Şakir beyi tehlikeli olmyacak şekilde yaralayıp geçmiş, o kaçmış; ikinci, üçüncü ve dördüncü kurşunları Hasan Fehmi yemiş ve ölmüş.

Ortada bir:

— Al Mevlân! Sözü var ya; o kâfi! Sıhhatini tahkike lüzum yok. Bu siyasi cinayetin İttihat ve Terakki tarafından irtikâp edildiği şüphesiz.

Ertesi gün Ali Kemal bey tarafından verilen bir istida var ki Mevlânzade, Murad, Volkancı ve sairinin öldürülmeleri İttihat ve Terakkiye kararlanmış olduğuna dair, Ooo! Hiç şüphe caiz değil. Zaten İttihat ve Terakki Cemiyeti bu gazetelerin vilâyetlerce okunmamasını istemiyor mu, emirler vermiyor mu, konferanslarda söylemiyor mu, yolla başa çıkamadı... Bu ne demek? Evet, bu ne demek? Efkarı umumiyenin zihninde evirip çevirdiği bu sual herkesin vicdanında kalmıyor, açık kapalı bütün halk arasında görüşülüyor, sualler cevaplar genişledikçe genişliyordu.

Volkan gazetesinin oynadığı meşum rol

İstirat olarak şunun da zikri lâzımdır ki bu tarihten bir ay kadar evvel «İttihadı Muhammedî Cemiyetinin mürevvicî efkârıdır» demeye başlamış olan «Volkan» gazetesinin delâleti ile yalnız ismini şunun bunun şaşarak görüp işittikleri bir cemiyetin resmi küşadı yapıldığı ilân ve bu merasim icra olunmuştu. Zaten vahdet esasına dayanan İslâm dininin peygamberlerimizden sonra kılavuzları ve meşrû vârisleri ulemayı kıram hazretleri olmak lâzım gelirken «Volkan» gazetesi sahibi Vahdeti gibi bir cahil maskaranın bu bapta alemdarlık etmesinin mânâsı ne olabileceği iz'an sahibi olanların aklına gelmemiş değil idiye de zamanın nezaketi ve bu gibi liisseyatın münakaşaya tahammülü cınaması düşünülerek kimse söz söylememiş, bilâkis «İttihadı Muhammedî» cemiyetinin teşekkülü ertesinde gazeteler çekingen ve ihtiyatlı bir lisan ile hâdiseden bahsetmişlerdi.

Bu cemiyet maneviyatın ıslahına ait hayırlı işlere bakıp siyasiyata karışmıyacak denildi; fena değil. Fakat başta menfaatperest, cahil, maskara, edepsiz ve hayasız bir (Vahdeti) var ki cehalet fıskıranı ağzından daima rezalet saçılıyor.

(Arkası var)

Boğaziçi Üniversitesi

Arşiv ve Dokümantasyon Merkezi

Jale İnan Arşivi

JALBIO0700406